

PAPER DETAILS

TITLE: Özel Tessebbüsün Yatırım Temayüllerinin Tespiti İçin Bir Arastirma Tasarisi

AUTHORS: Arif P PAYASLIOGLU

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/37466>

TEŞEBBÜSÜN YATIRIM TEMAYÜLLERİNİN TEŞKİLİ İÇİN BİR ARAŞTIRMA TASARISI

Doç. Dr. Arif PAYASLI

1. G i r i ş

Memleketimiz rasyonel bir idare ve çalışma sistemine
moldığı ölçüde tatbikî bilimsel araştırmaların önemi ve
gün geçtikçe artmaktadır. Halen devletin merkezî teşkilâtı
önemli bazı araştırma ve yetiştirme teşekkülleri kurulu
Şbakanlığa bağlı Devlet Plânlama Teşkilâtı, Devlet P
İnisi ve Türkiye ve Ortadoğu Âmme İdaresi Enstitüsü y
İlî Eğitim Bakanlığında bir Test ve Araştırma Bürosu ge
modern idarenin vazgeçilmez bir unsuru olan İstatistik
dürlüğünün değişik bir statü içinde yeniden teşkilâtl

lar ve örnekler çıkmıştır. Bu yöndeki vazî bir kıatmada bulunmak amacı ile, değerli arkadaşım merhum Doç. Dr. ithaf edilen bu sayısı için bir tatbikî lenmesi ile ilgili bazı meseleleri belirli gayret edeceğim.

2. Konu ve meselenin vaz'ı :

Bilimsel bir araştırmanın en önem tırmaya fiilen başlamadan önce onun mesesi, plânlanmasıdır. Bu safhada herş tenilen meseleyi mümkün olduğu kad koymak gerekir. Bizim bu yazı için se dur: Farzedelim ki Devlet Plânlama Te de özel teşebbüsün belirli alanlarda ya bir seri tahminlerde bulunmuştur. B doğruya özel teşebbüsten Teşkilâta int larak ya da bazı dolaylı yollardan var kat her iki halde de, istisnaî durumlar minden öteye gidemiyecektir. Halbuki gerekse onun yardımcısı olduğu hükü rin gerçeklere ne kadar yaklaştığını b örnek olarak teklif ettiğimiz araştırma

ÖZEL TEŞEBBÜSÜN YATIRIM TEMAYÜLLERİNİN TEŞBİ

A. Yatırım tasavvurunda bulunan müteşebbisin ka
leri

Yatırım tasavvurunda bulunan bir müteşebbisin so
zı karakteristikleri toplamının, onun yatırım tasavvu
çekleşme ihtimalini azami ve asgari kılan iki limit a
ğıştığını düşünebilirsiniz. Bu toplam karakteristiklerin
bir endeksle gösterildiğini kabul edelim. Şu halde A,
rak sıfır ile bir azamî değer arasında değişecek ve A'nı
değere karşılık 0 ile 1 arasında değişen bir gerçekleş
bulunacaktır.

Şimdi A endeksinin muhtevası ve yapısı üzerine
Burada bahis konusu olan müteşebbislerin tasavvur
ya ileri sürdükleri yatırım projelerini gerçekleştirme
manidar **imkân** ve **kabiliyetleridir**.

a. Müteşebbisin kabiliyetleri :

Müteşebbisin, teşebbüs kabiliyetine geçmeden ev
durulması gereken bir mesele vardır. Bu mesele şudu
teşebbüs edecek müteşebbisler bir bakıma iki durumd
liden ve helen çalışmakta bulunan bir teşebbüsün b

si uygundur. Bu takdirde teşebbüste başarı neler olabilir? (1)

Evvelâ müteşebbisin elinde halen bir işletme olmadığı noktası üzerinde durulabilir. Bu durumlar :

Halen elinde işletme mevcut bulunanlar

Vaktile bir işletmeye sahip olmuş olanlar

Bu güne kadar herhangi bir işletmeye sahip olmadığı halde üç büyük kategoriye ayrılabilir. Halen müteşebbisler için de aşağıdaki noktalar dikkate alınmalıdır :

İşletmenin müteşebbis tarafından kurulup kurulmadığı

(ortaklık şeklindeki işletmelerde ortakların bulunup bulunmadığı)

İşletmenin iş hayatında bulunuş süresi

İşletmenin kuruluşundan beri muhtelif değişiklikler geçirmesi

Müteşebbisin iş hayatında bulunuş süresi

Müteşebbisin tahsil durumu ve teknik

ÖZEL TEŞEBBÜSÜN YATIRIM TEMAYÜLLERİNİN T

gibi özellikleri, kabiliyetleri bakımından bir derece sayılabilir.

b. Müteşebbislerin imkânları :

Tasavvurların gerçekleştirilmesi bakımından ön faktörün de müteşebbisin imkânları olduğuna şüphesiz imkânların ölçülmesi bakımından manidar sayılabilir. Müteşebbisler aşağıdadır :

Elde bulunan teşebbüs veya teşebbüslerin genişliği, kârlılık durumu

Müteşebbisin kredi durumu

Müteşebbisin elinde mevcut likidite

Müteşebbisin elinde mevcut teknik eleman durumu

Müteşebbisin malzeme imkânları

Bunlar ve bunlara benzer manidar diğer endişelerle yetkililerle temas edilerek mutabakata varılması gerekir.

B. Yatırım tasavvur veya projesinin karakteri

Tasavvur veya projenin gerçekleşmesi ihtimalini etkileyen faktörlerin önemli bir kısmı da, bahis konusu tasavvurun karakteristikleri ile ilgilidir. Yine teknisyenlerin

bunlar da;

Tayin edilen süre içinde normal şartları
si beklenenler,

Tayin edilen süre içinde bitmesi bazı ş

Tayin edilen süre içinde ancak kısmen
linde ayrılabilir.

Yatırım tasavvur veya projesinin ka
müteşebbisin karakteristikleri gibi belirli b
bilir. Bu endeks B ile gösterilirse, B asgarî
sında değişecek ve B'nin her değerine 0 ile
gerçekleşme ihtimali tekabül edecektir.

C. Yatırım projesi veya tasavvurunun

Bu duruma göre elimizde biri müteşeb
veya teklif edilen projenin karakteristikleri
bulunacaktır. Her iki endeksin de önceden
şekilde meydana getirildikleri farzedilmek
de müteşebbis ve proje için bir asgarî ve e
bir değer alacaktır. Bu değerler ya doğru
0 ile 100 veya 100'ün bir katı arasında değ

endekslerinden birinin sıfıra yakın veya eşit, diğerinin a halinde P'nin değerini de sıfıra yaklaştırmak suretile, hiç ve imkânı olmıyan bir müteşebbisin fevkalâde bir pro mesi veya kabiliyet ve imkânları çok yüksek bir müteş çekleşme şansı bulunmayan tasavvurlar peşinde koşm pek uymayacak halleri de bertaraf etmektedir.

4. İnceleme Ünitesi ve Kütlenin Tayini :

Yukarıdaki müllâhazalara göre mevcut veya mutas lık durumunda dahi inceleme bir bütün şeklinde orta itibara alacaktır. Bu demektir ki mevcut veya mutasa ler gözönüne alındığında temas (3) şirket adına, yetli birkaç kişi ile yapılp neticede ortaklık bir ünite şek lendirilecektir. Şu halde araştırmada hem gerçek şahı ortaklıklar eşit birer araştırma ünitesi olarak düşünül

Bu kütle nazari olarak mevcut ve muhtemel büt bisleri kaplamaktadır. Halen iş hayatında bulunan n rin tesbiti bakımından bazı kolaylıklar bulunmaktadır şılık muhtemel müteşebbislerin tesbitinin büyük bir g tiği meydandadır. Bu konulardaki düşüncelerimiz aş

A. Mevcut müteşebbisler

pacakları yatırımlar da Devlet Plânlanmaktadır. Ancak bu potansiyel müteşebbisleri teşebbüs lükler sebeble evvelâ bunların ekonomiyi tahmine çalışmak uygun düşer. Bu suretlerin güçlüklerle rağmen inceleme konusuna ilgi veya bundan vazgeçilmesi konusunda labilir.

Potansiyel müteşebbisler ve teşebbüsler şunlar olabilir: Memleketimizde nisbeten teşebbüslerde aile bağlantıları önemli bir etkidir (4). Bu itibarla yeniden iş hayatına giren kesimlerle bu yönden önemli ölçüde ilgili teşebbüsler kurulabilir. Diğer taraftan yeni teşebbüsleri kuracak olanların tamamı kendi başlarına ziyade mevcut teşebbüslerle şu veya bu şekilde bir kuvvetli bir ihtimaldir. Bu mülâhazalarla sonuç, araştırma mevcut teşebbüslerin rütüldüğü takdirde dahi, potansiyel müteşebbislerin ihtiva etmesi ihtimalinin kuvvetli bulunması gerçeklere ne kadar uyduğunu araştırmak kadar kontrol etmek de kabildir. Bu malî mevcut teşebbüs sahiplerine, mutasavver iş hayatında bulunmayan kimselerin de sorulabilir.

ÖZEL TEŞEBBÜSÜN YATIRIM TEMAYÜLLE

Ozel teşebbüs ile devlet teşebbüslerinin dukları muhtelit teşebbüsler için ne şekilde Devletin özel teşebbüse iştirak ettiği durumla tulacaktır?

Teşebbüslerin yabancı tabiiyetli teşebbüs bancı teşebbüslerle ortaklık halinde bulunma ne yapılacaktır?

5. Örnekleme :

Araştırma, listesi tesbit edilecek mevcut yapılacağına göre bir örneklemeye başvurmak nedir?

Yapılacak listenin mevcut teşebbüsleri aş kapladığına emin olabildiğimiz ölçüde bir ör lir. Bu, bir taraftan listeye girecek teşebbüsle ğu, diğer taraftan taraftan bunların memleket yayılmış olmaları ve nihayet araştırmanın n manda bitirilmek istenilmesi gibi zaruretlerin bilir.

Örnekleme yoluna gidildiği takdirde dilim nün kullanılması uygun düşer. Zira...

veya yetiştirmek, diğer taraftan masrafları zırlanacak soru kâğıtlarının posta ile üzerinde de durulmalıdır. Mevcut siyaset ve Plânlama Teşkilâtının önemi sebebiyle kâğıtlarına oldukça geniş ölçüde cevap Kaldı ki cevap vermeyen teşebbüsleri mak da mümkündür.

7. Soru kâğıtlarının hazırlanması

Araştırmanın en önemli iki meselesinin diğeri de soru kâğıtlarının hazırlanmasıdır. Yaptığımız tahlillerden de anlaşılacağı üzere zırlanmasına geçilmeden evvel birçok lâtı veya yetkili diğer uzmanlardan etr lâzımdır.

Bu arada bilhassa **yatırım** kavramı olduğu kadar açık ve tereddütlere yol melidir.

Bütün bu hususlar belli olduktan s ğıtlarını dağıtmadan evvel bir ön dener li düzeltmeleri yapmak da herhalde ih